

Linköpings universitet
Rektor
581 83 Linköping
Dnr LiU 705/07-52

Luntnakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Teresa Edelman
BESLUT

2007-08-09
Reg.nr 31-2119-07

Förfarandet vid tillträde till utbildning på forskarnivå vid Linköpings universitet

Fel att tillämpa särskilda tillträdeskrav för en utländsk sökande

Anmälan

N N har i en anmälan, som kom in till Högskoleverket den 2 maj 2007, ifrågasatt Linköpings universitets hantering av hans ansökan till utbildning på forskarnivå. I anmälan och senare skrivelser har han anfört i huvudsak följande.

Han fick i december 2006 ett certifikat av en utbildningsansvarig vid Tema Vatten, professor A A, att han skulle antas som doktorand vid institutionen. Därefter annullerades certifikatet under motiveringen att universitetet enligt sina nya regler, gällande från juli 2007, inte kunde godta en privat finansiering av doktorandstudierna. Han anser dock att certifikatet utgör ett bindande antagningsbeslut som inte kan annulleras.

Hans antagningsprocess påbörjades i december 2005. Han fick då veta att som utländsk student måste han antingen ha försörjning från ett utländskt universitet eller ett stipendium som täcker tre års studiefinansiering. Han tog därför kontakt med ett flertal universitet i Japan och försökte förklara för dem de svenska reglerna samt få dessa att samarbeta med Linköpings universitet. Detta lyckades dock inte. Han föreslog då att han skulle försörja sig själv under sin studietid. Prefekten B B svarade att hon inte motsatte sig ett sådant upplägg. Trots detta hände ingenting i hans ärende och han började fundera på att söka till ett annat universitet. Men då fick han från C C ett nytt löfte om hjälp och processen fortsatte. I december 2006 fick han det nämnda certifikatet från professor A A.

Innan han fick certifikatet i december 2006 fick han inte någon information om att han måste göra en formell ansökan om antagning till forskarutbildning. I mars 2007 tog han kontakt med C C för att diskutera sin forskarutbildning. Först då fick han veta att han måste göra en formell ansökan.

Han anser att universitetet har begått fel gentemot honom och att dessa fel har åsamkat honom en stor ekonomisk skada. Han yrkar därför skadestånd.

Yttrande från Linköpings universitet

Högskoleverket har inhämtat yttrande från Linköpings universitet som har anfört i huvudsak följande.

När man antas som doktorand vid Temainstitutionen tillträder man vanligen samtidigt en doktorandanställning omfattande fyra års studiestöd på heltid om arbetet fortskrider på ett tillfredställande sätt.

När Tema utlyser doktorandanställningar är söktrycket starkt. Vanligen är det mellan 30-40 sökande till varje anställning. Det finns en ambition att anta grupper med doktorander vid varje forskningsmiljö även om enstaka antagningar också förekommer. Vanligen görs utlysningar vartannat eller vart tredje år vid varje forskningsmiljö.

Beslut om antagning som doktorand är delegerat från filosofiska fakultetsstyrelsen till Temainstitutionen. Doktorander antas huvudsakligen genom utlysningar av tillgängliga doktorandplatser inklusive anställning som doktorand. Ansökningarna bereds inom respektive temas lärargrupp/temanämnd och slutliga antagningsbeslut fattas av prefekten.

Professor A A är temaansvarig för Tema Vatten. Han har sedan drygt ett år tillbaka tillsammans med universitetslektorn C C haft återkommande samtal och kontakter med tidigare magisterstudenten vid Linköpings universitet N N rörande hans enträgna önskemål om att bli antagen som forskarstuderande vid temat.

Rahm har i sina kommentarer till anmälan framhållit att det ”certifikat” som N N åberopat närmast är ett ”letter of intent”, framtaget i syfte att underlätta för N N i hans ansträngningar att få doktorandstipendium från Japan. Han liksom C C menar också att N N varit införstådd med Temainstitutionens antagningsförfarande. Såväl prefekten vid Temainstitutionen som filosofiska fakultetsstyrelsens ordförande har också med hänvisning till gällande delegationsordning understrukit att intyget inte innebär något bindande beslut om antagning av N N.

N N har i mitten av april 2007 meddelat att han fått ett treårigt stipendium från en japansk branschorganisation. I samma skede har han också formellt inkommit med en ansökan daterad den 30 mars 2007 om att bli antagen som forskarstuderande med stöd av ”undantagsregeln” enligt 7 kap 36 § högskoleförordningen. Ansökan har prövats av berörd temanämnd den 11 juni 2007, vilken föreslagit prefekten för Tema att besluta att inte anta N N som forskarstuderande. Det beslut som styrelsen för Linköpings universitet fattat våren 2007 beträffande förbättrade finansierings- och anställningsvillkor för forskarstuderande vid Linköpings universitet ändrar inte på något sätt förutsättningarna för en enskild behörig sökande att få sin ansökan om antagning prövad enligt förordningens ”undantagsreglering”.

Sammantaget anser Linköpings universitet att N N har fått sin ansökan om antagning till forskarutbildning prövad i den ordning som föreskrivs i högskoleförordningen.

Övrig utredning

Till såväl N Ns skrivelser som till universitetets yttrande har bifogats en omfattande e-post korrespondens och kopior av flera dokument, bl.a. det åberopade certifikatet från

den 13 december 2006, A As återkallande i april 2007 av sitt tidigare besked, A As kommentarer av den 1 juni 2007 till N Ns anmälan, A As rekommendation till prefekten den 8 juni 2007 och utdrag ur temanämnds protokoll den 11 juni 2007.

Högskoleverket har också tagit del av universitetets antagningsordning beslutad den 3 februari 2006 och av universitetsstyrelsens beslut den 2 april 2007 om anställningsformer för doktorander.

I antagningsordningen anges bl.a. följande. ”Antagning till forskarutbildning bör där så är möjligt ske samlat efter det att information givits om antalet tillgängliga platser. Frågor om antagning avgörs av fakultetsnämnd med beaktande av bestämmelserna i högskolelag och högskoleförordning.” Av universitetets yttrande framgår att beslut om antagning är delegerat från filosofiska fakultetsstyrelsen till Temainstitutionen och att ansökningarna bereds inom respektive temas lärargrupp/temanämnd samt att slutliga antagningsbeslut fattas av prefekten.

I certifikatet den 13 december 2006 anges bl.a. följande: ”Tema Vatten i natur och samhälle vid Linköpings Universitet kommer att anta N N som doktorand från våren 2007. Han kommer då att antas tillsammans med en ny grupp doktorander som alla börjar med gemensamma kurser.”

Av universitetsstyrelsens beslut om anställningsformer för doktorander den 2 april 2007 framgår bl.a. att universitetets strävan är att anställning som doktorand inom tre år skall vara den enda förekommande studiestödsformen i forskarutbildningen samt att rektor ges i uppdrag att verka för att sådana externa finansiärer, som för närvarande lämnar stöd till doktorander i form av stipendier direkt till de studerande, i stället skall förmås att lämna motsvarande bidrag till universitetet att användas som bas för studiestöd till berörda doktorander.

I ett elektroniskt meddelande den 4 april 2007 till N N uppgav A A att universitetsstyrelsen har fattat ett beslut om att i princip alla doktorander skall vara anställda med undantag av utrikes studerande som har finansiering från hemlandet, hemuniversitetet eller motsvarande och att det besked om antagningskrav N N fick tidigare inte längre är gällande. Han uppgav vidare att universitetet inte längre godtar en privat finansiering och att därmed faller möjligheten att anta N N som doktorand vid Tema Vatten. Han lade också till att den ursprungliga tanken om finansiering via stipendium eller stöd från handledaren eller hemuniversitetet åter är aktuell.

Den 28 april 2007 gjorde N N en anmälan till Högskoleverket. Av A As kommentarer den 1 juni 2007 till N Ns anmälan framgår bl.a. att N N meddelade den 19 april 2007 att han fick ett treårigt stipendium från en japansk branschorganisation och att han samtidigt skickade in sin ansökan. A A upplyste då N N att hans ärende kunde dröja lite på grund av en pågående ansökningsperiod och bad honom om tålamod. En vecka senare blev han dock anmäld av N N till universitetets jurister och till Högskoleverket.

I rekommendationen till prefekten den 8 juni 2007 uppgav A A bl.a. att det inte fanns någon lämplig huvudhandledare, villig att ta på sig handledaransvaret för den sökande samt att de ekonomiska förutsättningarna inte var uppfyllda varför temanämnden rekommenderade att inte anta N N till forskarutbildning vid Tema Vatten.

Högskoleverket har inhämtat ett beslut den 12 juni 2007 av prefekten vid Institutionen för Tema Vatten, B B om att inte anta N N till forskarutbildningen på grund av att det saknas lämpliga handledare och finansiering för genomförande av forskarstudier. Detta beslut har av N N överklagats till Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) på den grunden att beslutet strider mot diskrimineringsförbuden i lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan. Överklagandet, reg.nr 46-731-07, utreds för närvarande av ÖNH.

Bedömning

Rättsliga utgångspunkter

I 7 kap. 34 – 42 §§ högskoleförordningen (1993:100), finns bestämmelser om tillträde till utbildning på forskarnivå. Dessa bestämmelser trädde i kraft den 1 januari 2007. Innan dess fanns det bestämmelser om tillträde till forskarutbildning i 9 kap. högskoleförordningen. De i detta ärende aktuella bestämmelserna om antagningsförfarande, antagningsvillkor och studiefinansiering har i tillämpliga delar haft i huvudsak samma lydelse redan före den 1 januari 2007.

Av dessa bestämmelser framgår att till utbildning på forskarnivå endast får antas så många doktorander som kan erbjudas handledning och godtagbara studievillkor i övrigt och som har studiefinansiering. För att bli antagen krävs det att sökanden har grundläggande behörighet och den särskilda behörighet som fakultetsnämnden kan ha föreskrivit samt bedöms ha sådan förmåga i övrigt som behövs för att tillgodogöra sig utbildningen.

Beträffande krav på studiefinansiering anges att fakultetsnämnden får anta bara sökande som anställs som doktorand eller som beviljas utbildningsbidrag för doktorander. Fakultetsnämnden får dock anta doktorander som har någon annan form av studiefinansiering, om nämnden bedömer att finansieringen kan säkras under hela utbildningen och att sökanden kan ägna så stor del av sin tid åt utbildningen att den kan slutföras inom fyra år vad gäller licentiatexamen och åtta år vad gäller doktorsexamen.

Av bestämmelserna framgår också att frågor om antagning avgörs av högskolan. Den som vill antas skall anmäla det inom den tid och i den ordning som högskolan bestämmer.

Universitetets hantering av N Ns önskan att bli antagen till utbildning på forskarnivå

Av utredningen framgår att N N år 2006 tog en masterexamen på Tema Vatten vid Linköpings universitet och uttryckte därefter sin önskan att bli antagen till utbildning på forskarnivå.

Enligt universitetets yttrande antas doktorander huvudsakligen genom utlysningar av tillgängliga doktorandplatser inklusive anställning som doktorand. N N har dock inte erbjudits att söka tillträde till utbildningen i vanlig ordning utan fått information om att han som utländsk student måste ha en annan form av studiefinansiering än anställning

som doktorand eller utbildningsbidrag för doktorander. N N har därför gjort olika försök för att få finansiering för sin utbildning från sitt hemland Japan. Han gjorde en formell ansökan först den 30 mars 2007 efter att ha fått ett treårigt stipendium från en japansk branschorganisation. Han fick då besked att hans ärende kunde dröja lite på grund av en pågående ansökningsperiod. N N gjorde anmälan till Högskoleverket den 28 april 2007. Hans ansökan prövades i juni 2007 enligt, som universitetet hade uttryckt det, förordningens ”undantagsreglering” och avslogs under hänvisning till att det saknades lämpliga handledare och finansiering.

Högskoleverket anser att det inte finns något rättsligt stöd för att undanta utländska studenter från ett gängse antagningsförfarande. ”Undantagsreglering” dvs. möjligheten att efter en bedömning av fakultetsnämnden antas med en annan form av studiefinansiering än anställning som doktorand eller utbildningsbidrag för doktorander gäller för såväl svenska som utländska sökanden. Det betyder att det finns möjlighet även för utländska sökanden att få anställning som doktorand eller utbildningsbidrag för doktorander. N N borde således ha upplysts om nödvändigheten att lämna en skriftlig ansökan hos en behörig beslutsfattare redan då han informellt anmälde sitt intresse för forskarutbildningen och få en formell prövning. En sådan prövning skulle då förmodligen redan på ett tidigare stadium kunnat ge besked om antalet tillgängliga platser, lämpliga handledare, finansieringsmöjligheter m.m. Genom att inte från början genomföra en föreskriven prövning utan i stället informera N N om att han måste skaffa sig en studiefinansiering innan hans ansökan kunde prövas har han under en lång tid ställts i en ytterst osäker situation. Högskoleverket riktar därför kritik mot Linköpings universitet för att inte ha hanterat N Ns tydligt uttryckta intresse för att antas till forskarutbildning i enlighet med gällande regler.

Certifikat om antagning

I det i december 2006 av den utbildningsansvarige professorn A A utfärdade certifikatet har intygats att N N kommer att antas till forskarutbildningen tillsammans med en grupp andra doktorander. Certifikatet kan inte ses som ett antagningsbeslut men ger intryck av att N N var inne i ett antagningsförfarande och skulle antas. Av utredningen har dock framgått att N Ns anmälda intresse har handlagts utanför det ordinarie ansökningsförfarandet och att hans ansökan senare har avslagits. Det ter sig därför som olämpligt att i universitetets namn utfärda intyg som kan missförstås, även om certifikatet har utfärdats för att underlätta för N N att söka stipendier eller annat ekonomiskt stöd för hans eventuella framtida studier. Det senare beskedet om att det som tidigare har sagts om antagningskrav inte längre gäller måste också ha tett sig förvirrande för N N. Universitetet förtjänar därför kritik för att ha lämnat motstridiga och oklara besked om antagningsvillkor.

Uppföljning av ärendet och överlämnande till JK

Högskoleverket avser att följa upp vilka åtgärder Linköpings universitet har vidtagit med anledning av Högskoleverkets ställningstaganden.

N Ns begäran om skadestånd överlämnas till Justitiekanslern (JK) för en eventuell åtgärd.

På Högskoleverkets vägnar

Eva Westberg
Chefsjurist

Teresa Edelman
Verksjurist

Kopia för kännedom
N N
ÖNH